

Pensioenfonds

Witteveen

Bos

Crisisplan

Crisisplan

referentie	projectcode	status
ZZA6500-3/polh/15-65	ZZA6500-3	definitief
projectleider	projectdirecteur	datum
-	J.H.J.M. van der Graaf	14 april 2015

autorisatie	naam	paraaf
goedgekeurd	J.H.J.M. van der Graaf	

INHOUDSOPGAVE	blz.
1. ACHTERGROND EN AANLEIDING	1
2. WANNEER IS ER SPRAKE VAN EEN CRISIS?	3
2.1. Crisissituatie 1: dekkingsgraad (<105 %)	3
2.2. Crisissituatie 2: Eurocrisis	3
2.3. Crisissituatie 3: dekkingsgraad gaat zeer snel omhoog (>120 %)	3
3. BIJ WELKE ONDERGRENS, QUA DEKKINGSGRAAD, KAN HET PENSIOENFONDS NOG HERSTELLEN ZONDER KORTEN?	5
4. WELKE MAATREGELEN HEEFT HET PENSIOENFONDS TER BESCHIKKING IN GEVAL VAN EEN CRISIS EN HOE REALISTISCH IS DE INZET VAN DEZE MAATREGELEN?	7
5. WAT IS HET VERWACHTE FINANCIËLE EFFECT VAN DE INZET VAN DEZE MAATREGELEN?	9
6. HOE IS BIJ DEZE MAATREGELEN REKENING GEHOUDEN MET EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING?	11
7. OP WELKE WIJZE WORDT ER MET BELANGHEBBENDEN GECOMMUNICEERD EN WANNEER?	13
8. HOE IS HET BESLUITVORMINGSPROCES VORMGEGEVEN?	15
9. OP WELKE WIJZE WORDT HET CRISISPLAN JAARLIJKS GETOETST?	17
laatste bladzijde	17
BIJLAGEN	aantal blz.
-	

1. ACHTERGROND EN AANLEIDING

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft het Pensioenfonds Witteveen+Bos gevraagd om een financieel crisisplan op te stellen.

Een financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die een bestuur van een pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten, indien in korte tijd de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt.

Het Pensioenfonds heeft als doel het verstrekken van pensioenen aan medewerkers en oud-medewerkers van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. door middel van een 'collectieve opbouwregeling met resultaatdeling'. De resultaatdeling kan zowel positief (toeslagverlening) als negatief zijn (korting van pensioenaanspraken en -rechten). Het Pensioenfonds wil de kans op korten zo klein mogelijk houden. Het beleid is daar ook op gericht.

In dit crisisplan wordt ingegaan op de volgende elementen:

- wanneer is er naar de mening van het Pensioenfonds sprake van een crisis?
- bij welke ondergrens, qua dekkingsgraad, kan het fonds nog herstellen zonder korten?
- welke maatregelen heeft het Pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?
- hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?
- wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?
- hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?
- op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?
- hoe is het besluitvormingsproces vorm gegeven?
- op welke wijze wordt het crisisplan jaarlijks getoetst?

Het Pensioenfonds heeft in het recente verleden reeds diverse crisissituaties meegeemaakt; de daarbij verkregen ervaring is in dit crisisplan verwerkt. Het crisisplan is met opzet kort en bondig gehouden teneinde het leesbaar en werkbaar te houden.

2. WANNEER IS ER SPRAKE VAN EEN CRISIS?

Het Pensioenfonds onderkent drie situaties van een crisis.

2.1. Crisissituatie 1: dekkingsgraad (<105 %)

Bij het dalen van de dekkingsgraad tot lager dan 120 % dient dit terstond gemeld te worden aan de DNB. Er wordt aansluitend een herstelplan gemaakt dat bij DNB wordt ingediend. Een korting van alle pensioenen zou dan de enige effectieve maatregel kunnen zijn. Dit alles natuurlijk binnen de door de wetgever en toezichthouder aangegeven kaders. Hierbij geldt in principe als uitgangspunt dat:

1. alle betrokkenen in dezelfde mate worden aangesproken en
2. de maatregel zo snel mogelijk wordt geëffectueerd.

2.2. Crisissituatie 2: Eurocrisis

Als de Eurocrisis zich verder verdiept, kan een onduidelijke situatie ontstaan over het voortbestaan van het Pensioenfonds. In een dergelijk geval wordt een taskforce benoemd die uitzoekt welke maatregelen nog te nemen zijn. Dit ook binnen de wettelijke mogelijkheden. Vragen die door de taskforce gesteld en beantwoord dienen te worden zijn:

- wat zouden de effecten kunnen zijn?
- blijvend lage rente?
- waarde Euro stort in?
- aandelenmarkten storten in?
- landen gaan failliet, dus obligaties worden waardeloos?

2.3. Crisissituatie 3: dekkingsgraad gaat zeer snel omhoog (>120 %)

Stel dat de rente in korte tijd sterk gaat stijgen, dan heeft dit voor het Pensioenfonds tot gevolg dat de dekkingsgraad ook snel meestijgt. In dit geval zou dan het bovenmatige deel van het vermogen moeten worden omgezet in pensioenrechten (systeem van resultaatdeling). Het verdient echter aanbeveling om ook berekeningen te laten uitvoeren met een gematigde rente van bijvoorbeeld 4 %. Met deze informatie dient het bestuur tot een afgewogen besluit tot resultaatdeling te komen. Overigens is deze procedure ook beschreven in het pensioenreglement.

In het onderhavige crisisplan worden de onder 2.2 en 2.3. beschreven situaties niet verder uitgewerkt, met name omdat dit zeer specifieke en bijzondere gebeurtenissen betreft. Dit laat echter onverlet dat het bestuur zich nu en in de toekomst voorbereidt op dit soort situaties. In het navolgende staat crisissituatie 1 dus verder uitgewerkt.

3. BIJ WELKE ONDERGREN, QUA DEKKINGSGRAAD, KAN HET PENSIOENFONDS NOG HERSTELLEN ZONDER KORTEN?

Het minimum vereist eigen vermogen van het Pensioenfonds bedraagt 4,5 %. De minimaal vereiste dekkingsgraad is dus gelijk aan 104,5 %.

De herstelkracht van het Pensioenfonds is, in een situatie van dekkingstekort en bij de rentestand van eind 2014, ongeveer 2,5 % per jaar, zodat binnen vijf jaar de dekkingsgraad met ongeveer 12,5 % toeneemt. Dit betekent dat als de dekkingsgraad lager is dan 92 % het aannemelijk wordt dat een korting nodig is om tijdig uit herstel te komen als er geen andere maatregelen getroffen kunnen worden.

Naar de mening van het bestuur is derhalve sprake van een crisis als de actuele dekkingsgraad van het Pensioenfonds onder de circa 92 % daalt en het er naar uitziet dat dit langdurig zal zijn.

De daadwerkelijke herstelkracht is ook afhankelijk van de hoogte van de rente, de vorm van de rentetermijnstructuur en het verwacht rendement op het vermogen. De daadwerkelijke kritische grens zal daarom jaarlijks worden getoetst.

4. **WELKE MAATREGELLEN HEEFT HET PENSIOENFONDS TER BESCHIKKING IN GEVAL VAN EEN CRISIS EN HOE REALISTISCH IS DE INZET VAN DEZE MAATREGELLEN?**

Zoals bovenstaand vermeld, mag bij een lagere dekkinggraad dan 92 % normaliter niet worden verwacht, dat het Pensioenfonds kan herstellen uit de situatie van dekkingstekort zonder nadere maatregelen te nemen. Onderstaand wordt ingegaan op de maatregelen die het Pensioenfonds ter beschikking staan:

1. Premie:
de premie is vast (CDC-regeling). Verhoging van de premie kan door het Pensioenfonds niet worden afgedwongen, maar de premie kan uitsluitend in overleg met directie van W+B en de ondernemingsraad worden aangepast. Dit geldt ook voor bijstortingen door de werkgever. Overigens merken wij op dat de premie te allen tijde zuiver kostendekkend is. In een crisissituatie bieden extra inkomsten via premieverhoging en/of bijstorten in het algemeen geen soelaas;
2. Toeslagen:
het Pensioenfonds kent geen doelgericht toeslagbeleid (categorie B). Vooruitlopend op een crisissituatie zal veelal geen sprake zijn van toeslagen. Beperking of niet toekennen van toeslagen is dus geen maatregel;
3. Versoberen pensioenregeling:
de premie is te allen tijde zuiver kostendekkend. Dat betekent dat actieven een adequate premie betalen. Versobering (minder pensioen voor dezelfde premie) is niet evenwichtig. Van actieven wordt dan een meer dan evenredige inspanning verlangd;
4. Aanpassing beleggingsbeleid:
dit is veelal op korte termijn geen garantie voor succes, aangezien het beleggingsbeleid reeds zeer prudent is;
5. Korten van pensioenaanspraken en -rechten:
dit is de enige effectieve maatregel en staat ook zo beschreven in het pensioenreglement, c.q. ABTN.

Het verhogen van de premie is naar de mening van het Pensioenfonds dus geen realistische optie. Het korten van de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten is de enige realistische maatregel. Deze maatregel is in algemene zin als noodclausule in de ABTN opgenomen. Indien het eigen vermogen van het Pensioenfonds gedurende een ononderbroken periode van 5 kalenderjaren minder is dan het minimum vereist eigen vermogen, worden na 5 jaar de pensioenen zodanig gekort, dat het eigen vermogen precies gelijk is aan minimum vereist eigen vermogen.

In door het bestuur van het Pensioenfonds te bepalen zeer bijzondere omstandigheden kan de periode van 5 kalenderjaren worden ingekort en de noodclausule eerder worden toegepast. Dit geldt in ieder geval indien de herstelkracht onvoldoende is om binnen de resterende tijd het minimaal vereist vereist eigen vermogen te bereiken.

5. WAT IS HET VERWACHTE FINANCIËLE EFFECT VAN DE INZET VAN DEZE MAATREGELEN?

Het Pensioenfonds kent geen doelgericht toeslagenbeleid. Door het achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagen kan in een situatie van dekkingstekort optimaal worden geprofiteerd van de autonome herstelkracht van de dekkinggraad uit premies en overrendement. Verwacht mag worden dat deze herstelkracht uit premies en overrendement gelijk is aan circa 2.5 %-punt per jaar.

Het verwachte financiële effect van de toepassing van de kortingsmaatregel is weergegeven in onderstaande tabel:

Tabel 5.1.

Dekkingsgraad na vijf jaar (voor korting)	Benodigde korting
104,50 %	0,00 %
100,00 %	-4,30 %
95,00 %	-9,10 %
90,00 %	-13,90 %
85,00 %	-18,70 %
80,00 %	-23,40 %
75,00 %	-28,20 %

6. HOE IS BIJ DEZE MAATREGELEN REKENING GEHOUDEN MET EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING?

De aard en de opzet van de pensioenregeling (CDC-regeling) impliceert dat een crisis-situatie door het collectief van (gewezen) deelnemers moet worden opgevangen. Het Pensioenfonds kan geen beroep doen op de werkgever. Bovendien is de premie zuiver kostendekkend. Er is dus sprake van evenwichtige belangenafweging als de werkgever de premie niet verhoogt of bijstort.

Omdat de premie zuiver kostendekkend is, zouden deelnemers bij een versoering van de regeling meer dan evenredig bijdragen aan het herstel van de dekkingsgraad.

De noodclausule verlaagt de pensioenen voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in gelijke mate. Er is bij de toepassing van de noodmaatregel, naar de mening van het Pensioenfonds, sprake van evenwichtige belangenafweging.

Naar de mening van het bestuur van het Pensioenfonds is het gegeven de aard en de opzet van de pensioenregeling dan ook niet nodig en wenselijk om bij het toepassen van de noodclausule onderscheid te maken naar deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden, dan wel naar leeftijdscohorten.

7. OP WELKE WIJZE WORDT ER MET BELANGHEBBENDEN GECOMMUNICEERD EN WANNEER?

Dat opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten in uiterste instantie kunnen worden gekort, is opgenomen in artikel 14.4 van het pensioenreglement.

Voorafgaand aan de toepassing van de noodclausule heeft het bestuur van het Pensioenfonds uiteraard de werkgever en de OR reeds tijdig en uitbereid geïnformeerd. Voorts zullen in deze situatie tijdige en uitgebreide schriftelijke communicatie en toelichting plaatsvinden naar deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Bovendien is het gebruikelijk om een (extra) algemene vergadering van deelnemers (AVD) te organiseren.

8. HOE IS HET BESLUITVORMINGSPROCES VORMGEGEVEN?

Besluiten kunnen door het bestuur worden genomen bij gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen (door aanwezigheid of via schriftelijke volmacht). Dit besluitvormingsproces geldt ook voor een eventueel besluit om de noodclausule toe te passen.

Het uitvoerend beleid wordt intensief gevolgd door het dagelijks bestuur van het Pensioenfonds. Het dagelijks bestuur is daarom bij uitstek in de positie om tijdig een dreigende crisissituatie te signaleren. Omdat het bestuur zeer frequent (om de vijf à zes weken) vergadert, kan het voltallige bestuur vervolgens in voorkomende gevallen als crisisteam optreden.

Bij al deze zaken speelt timing een belangrijke rol; in principe is het natuurlijk beter om tijdig maatregelen te nemen, zodat de crisis minder vat heeft op het Pensioenfonds. Aan de andere kant is het hele pensioensysteem gebaseerd op de lange termijn. Hoewel het mogelijk is om dagelijks de stand van zaken bijvoorbeeld qua dekkingsgraad te volgen, zijn de mogelijkheden om hier dan ook wat mee te doen uiterst beperkt. Een opzet waarbij maandelijks de belangrijkste parameters zoals rente en dekkingsgraad worden gemonitord, lijkt daarom frequent genoeg.

Eens per jaar (per eind september) kan ter completering van het vooruitzicht een vooruitberekening worden uitgevoerd.

Regelmatig dient het bestuur zich natuurlijk te beraden over de lopende ontwikkelingen. Hierbij kan nuttig gebruik worden gemaakt van de uitgevoerde risicoanalyses en rapportages van de beleggingscommissie.

9. OP WELKE WIJZE WORDT HET CRISISPLAN JAARLIJKS GETOETST?

Het crisisplan van het Pensioenfonds is feitelijk al opgenomen in de ABTN in de vorm van de leidraad voor de noodclausule. De ABTN wordt periodiek door het Pensioenfonds geëvalueerd en zo nodig aangepast. Ook worden premiebeleid, toeslagbeleid en beleggingsbeleid periodiek getoetst aan de hand van ALM-studies. Voorts heeft het Pensioenfonds als beleid afgesproken om jaarlijks een financiële vooruitberekening in het kader van het herstelplan te maken. De jaarlijkse toetsing van het crisisplan zal bij deze evaluatie worden meegenomen.

Tenslotte zal de effectiviteit van het crisisplan worden beoordeeld, nadat zich een crisis heeft voorgedaan en het crisisplan ten uitvoer is gebracht.

